

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

School Management following the Philosophy of Sufficiency Economy in
Opportunity Expansion School under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary
Educational Service Area Office 1

ทรงสุดา น้าจันทร์^{1,*} และสมกุล ถาวรกิจ²
Songsuda Numjan^{1,*} and Somkul Tharwonkit²

รับบทความ 29 มกราคม 2564 แก้ไข 17 มีนาคม 2564
ตอบรับ 31 มีนาคม 2564

Received 29 January 2021 Revised 17 March 2021

Accepted 31 March 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำเสนอแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 285 คนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 47 กลุ่มจาก 47 โรงเรียน ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 47 โรงเรียนตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 0.91 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความสำคัญ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, กรุงเทพฯ 10600
M.Ed., Student in Educational Administration, Siam Technology College, Bangkok 10600, Thailand

² คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, กรุงเทพฯ 10600
Faculty of Educational, Siam Technology College, Bangkok 10600, Thailand

* Corresponding author, e-mail: padumzanaka210435@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความปลอดภัยพอประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผลด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีความถี่มากเรียงตามลำดับ 3 อันดับ คือ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และพันธกิจ ของสถานศึกษาให้ชัดเจน ควรกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา และผู้ควรกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการการบริหารสถานศึกษาที่กำหนด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาส

ABSTRACT

This research aimed to study the school management according to the philosophy of sufficiency economy and propose guidelines for the development of the opportunity expansion school under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office1. The sample consists of the 285 school administrators and teachers working in the opportunity expansion schools. The sample size was determined from Krejcie and Morgan table using the stratified sampling. They were divided into 47 groups from 47 schools according to the population of each school. The sample size was then calculated from 47 schools in proportion to the population to get the sample. Data were collected by using questionnaire, and were analyzed by frequency, percentage, means, standard deviation, and prioritization.

The results of the research were as follows: 1) The school management according to the Sufficiency Economy Philosophy in general, which is high. When considering each aspect, it was found that the areas with the highest level of practice were in the high level, followed by the rational management, the knowledge-based management, the management at based on morality and ethics and on immunization. 2) The administrators and teachers had high frequency recommendations for educational institution development according to the sufficiency economy philosophy, ranked in the top 3 places as follows: the objectives, goals and missions of the school, the characteristics used to control the administration of the school should be set and procedures should be established in order to achieve the specified school administration goals.

Keywords: School management, Sufficiency economy philosophy, Opportunity expansion schools

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาประเทศในอดีต ที่เน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองในทุกด้าน แม้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำ

ที่ขัดต่อศีลธรรม จรรยาบรรณหรือเป็นการนำความรู้ความสามารถของตนเองไปใช้ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของบุคคลอื่นในสังคมเกิดการแข่งขัน เพื่อให้ได้เงินตราโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การซื้อโกง การดำเนินกิจกรรมนอกกฎหมาย (อารีย์ เชื้อเมืองพาน, 2551, น. 9-11)

ภาครัฐจึงได้เร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหา และกำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-12 (พ.ศ. 2545-2564) ที่ได้วางหลักการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) โดยให้ความสำคัญกับ เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่มุ่งความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเน้นหลัก คุณธรรมนำการพัฒนาเศรษฐกิจในตลอดเร็ว เพื่อเสริมสร้าง การรู้จักสามัคคี และเกื้อกูลแบ่งปันกันทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้การพัฒนาและบริหาร ประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง รวมทั้งการใช้ความรู้ ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง มีคุณธรรมพื้นฐานเป็นหลัก ในการตัดสินใจและการกระทำ ที่ได้เชื่อมโยงทุกมิติของ การพัฒนาอย่างบูรณาการ และเป็นการพัฒนาแบบสมดุล และยั่งยืน (จาตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมลทา, 2552, น. 11)

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีแนวทางที่สำคัญทั้งการกำหนด นโยบาย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและความร่วมมืออันดี ระหว่างชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการ นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปจัดการในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนโยบายประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้ 3 ลักษณะ คือ การบริหารสถานศึกษา ต้องนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสร้างวัฒนธรรมในองค์กร เช่น วัฒนธรรมการประหยัด ปลูกฝังให้เป็นวิถีชีวิตทั้งของ บุคลากรและผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนควรนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรที่เน้นความเป็นท้องถิ่น กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมนักเรียน อาทิเช่น เนตรนารี ลูกเสือ ยุวกาชาด หรือในรูปของโครงการ

ชมรม ค่ายอาสา ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน (ลัดดา ศิลาน้อย และคณะ, 2552, น. 3-4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัด ที่มีหลายขนาด โรงเรียนแต่ละแห่งผ่านการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระยะเวลาแตกต่างกัน บ้างจึงดังกล่าวอาจส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละโรงเรียน จากการศึกษา เอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบบางงานวิจัยที่สะท้อน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ขาดข้อมูลที่จะเป็นประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนา ระบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบ่มเพาะ นักเรียนให้มีจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสร้างภาพพจน์ ประสิทธิภาพ ด้านการบริหารงานโดยใช้เหตุผล ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ และด้านการบริหารงาน ที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม จริยธรรม (สมพร เทพสิทธิ์า, 2553, น. 3)

และจากการศึกษาทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาส

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา โดยวงจรมมิ่ง กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสร้างความปลอดภัย
2. ด้านการบริหารงานโดยใช้เหตุผล
3. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน
4. ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้
5. ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม จริยธรรม

แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 47 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,040 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,087 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 47 โรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คนซึ่งแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน ครูผู้สอน จำนวน 240 คน

โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบบเป็นสัดส่วนโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 47 กลุ่มจาก 47 โรงเรียน ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 47 โรงเรียนตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ได้แก่

1) ด้านการสร้างความปลอดภัย 2) ด้านการบริหารงาน โดยใช้เหตุผล 3) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน 4) ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ และ 5) ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับคือ

5 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบปลายเปิด

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้องรายด้าน (Item Object Congruence: IOC) ได้แก่ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และความถูกต้องของภาษา และดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายด้านระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้น นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาแอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือให้ผู้บริหารและครูผู้สอนตอบแบบสอบถามจากนั้นนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือผู้บริหารและครูผู้สอนตอบแบบสอบถามด้วยการประสานงาน และแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1จำนวน 285ฉบับ ด้วยตนเองโดยใช้วิธีการส่งแบบทดสอบผ่านทางระบบสนับสนุน

การบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (AMSS++) ให้ทางโรงเรียนทั้ง 47 โรงเรียนและรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเองโดยการรวบรวมผ่านทางระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (AMSS++) ทำให้ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 285ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, น. 75)

4.50-5.00 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ความถี่และการจัดลำดับความสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้บริหาร และครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 62.46 และมีอายุ 26-35 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 36.14 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเป็นจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 78.25 โดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูผู้สอนจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป เป็นจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 55.44

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและรายด้านรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการสร้างความปลอดภัย	4.46	0.39	มาก	1
2. ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผล	4.42	0.41	มาก	3
3. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน	4.19	0.36	มาก	5
4. ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้	4.42	0.32	มาก	2
5. ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม และจริยธรรม	4.35	0.38	มาก	4
รวม	4.37	0.27	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับการปฏิบัติเท่ากับ 4.37 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.46 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผล ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน มีค่าเฉลี่ย 4.42, 4.42, 4.35 และ 4.19 ตามลำดับ ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความถี่มากเรียงตามลำดับ 3 อันดับ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาให้ชัดเจน ($f = 52$) ผู้บริหารควรกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ควบคุมการบริหารสถานศึกษา ($f = 43$) และผู้บริหารควรกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาที่กำหนด ($f = 38$)

อภิปรายผล

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 กำหนดนโยบายให้ทุกสถานศึกษาในสังกัด พัฒนานักเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติภารกิจหลักที่สำคัญ ทำให้มีการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอนงค์ ดุมนิล (2555, น. 100) และศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ที่พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผล จากการขับเคลื่อนของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้

ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตร และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตจริงในชุมชน

เมื่อพิจารณาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับการปฏิบัติในแต่ละด้าน คือ ด้านการสร้าง ความพอประมาณ ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผล ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ และด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา มีการวางแผนงาน/โครงการ และดำเนินงานตามแผนงาน อย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า ส่งเสริมการพัฒนาจิตให้รู้จักพอประมาณ ส่งเสริมให้ครู นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันในทุก ๆ ด้าน และส่งเสริมให้นักภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถ สร้างความรู้ ความเข้าใจไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการเตรียมการโดยการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอย่างรัดกุม สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ผูกจิตสำนึกให้รักองค์กร และปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ มีการทำแผนจัดคนทำงาน ให้ตรงตามแผนและความรู้ความสามารถ ส่งเสริมคนในองค์กร ให้ได้รับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนที่มีความรู้ ทันต่อเหตุการณ์ ยึดหลักธรรม ในการบริหาร ส่งเสริมครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง มีความโปร่งใสในการทำงาน ดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระวินัยธร กิตติศักดิ์ สนวนวัน (2556, น. 215-221); สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกษทอง (2557); ศรีสุภางศ์ ระเวจ และธีรดา ภิญโญ (2558) ที่พบว่า ด้านความพอประมาณ ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผลด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ด้านคุณธรรม และด้านความรู้ อยู่ในระดับมากโดยที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้อื่นๆ คุณธรรม เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจน การให้ความรู้ คำแนะนำปรึกษาแก่บุคลากร ในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาด้านแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีข้อเสนอว่า ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และพันธกิจ ของสถานศึกษาให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษา ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และพันธกิจ อย่างชัดเจน จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการ พัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีเป้าหมาย ภายในระยะเวลา ที่กำหนดสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลำเพย เย็นมนัส (2554) ที่พบว่า ในการจัดการองค์การ นั้น มีลักษณะสำคัญ ประการหนึ่ง คือ ทุกองค์การหรือสถานศึกษาต้องมี วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเอง และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ณัฐสุนันท์ มั่นตะพงค์ และคณะ (2561, น. 638-695) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนารูปแบบ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อให้การบริหารการศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผล การวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการสร้าง ความพอประมาณ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จัดสรรทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นาน และเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำสิ่งของบางอย่างกลับมาใช้ซ้ำอีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น

1.2 ด้านการบริหารโดยใช้เหตุผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการมอบหมายงาน ตามความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น ภาระงานที่ผู้รับมอบหมายมีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อครูผู้สอนที่ได้รับมอบงานได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ทำความเข้าใจกันแล้ว สิ่งที่สำคัญคือต้องมีการกระตุ้นให้กำลังใจ และสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือ ความสะดวก และการชี้แนะ หรือให้คำปรึกษา เป็นระยะเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และความสัมพันธ์อันดีอันดี

1.3 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนการทำงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในเกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยควรจัดการประชุมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง ก่อนเปิดภาคเรียน

1.4 ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ยอมรับความคิดเห็นเชิงวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการของผู้อื่น เปลี่ยนจากการบริหารเชิงเดี่ยว เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม บริหารแบบประชาธิปไตย โดยมีการจัดประชุมครู เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการกัน

1.5 ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม และจริยธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนการทำงานให้มากยิ่งขึ้น ร่วมกันคิดอย่างมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสในศตวรรษที่ 21 เพื่อได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อจะส่งเสริมให้มีการนำปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จนี้ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อที่จะรู้ถึงสภาพปัญหา และสามารถแก้ไขสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- จาตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมลทา. (2552). *วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่างๆ รวมทั้งภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาสังคม จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2540-2549)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์และคณะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(2), น. 683-695.

- พระวินัยธร กิตติศักดิ์ สนวนวัน. (2556). การบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนแก่นำระดับประถมศึกษาภาคเหนือตอนบน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(2), น. 215-221.
- ลัดดา ศิลาน้อย และคณะ. (2552). รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารวิจัย มข.*, 6(3), น. 3-4
- ลำเพย เย็นมนัส. (2554). บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ศรีสุภางค์ ระเรง และธีรดา ภิญโญ. (2558). การบริหารสถานศึกษาพอเพียงโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา).
- สมรภูมิ อ่อนอุ่น และธานี เกสทอง. (2557). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- อรอนงค์ ดุมนิล. (2555). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 9(2), น. 100.
- อารีย์ เชื้อเมืองพาน. (2551). วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง: ทางรอดพ้นกับดักทางเศรษฐกิจและสังคม. *วารสารแม่โจ้ปริทัศน์*, 9(6), น. 9-11.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2553). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุฒิศึกษาคอม.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.